

LEILA

SLIMANI

— WSOY —

TOISTEN

MAA

Leïla Slimani

TOISTEN MAA

Ensimmäinen osa: *Sotaa, sotaa, sotaa*

SUOMENTANUT LOTTA TOIVANEN

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

RANSKANKIELINEN ALKUTEOS

Le pays des autres

© Editions Gallimard, Paris, 2020
suomennoksen © Lotta Toivanen ja WSOY 2021

ISBN 978-951-0-45601-9

PAINETTU EU:SSA

*Annen ja Atikan muistolle,
heidän vapautensa innoittaa minua alati.*

Rakkaalle äidilleni

*Rotujen risteymä,
tuo kirottu sanapari,
piirretään se tälle sivulle jättikirjaimin.*

ÉDOUARD GLISSANT, *L'intention poétique*

I

KÄYDESSÄÄN MAATILALLA ensimmäisen kerran Mathilde ajatteli: »Tämä on liian kaukana.» Eristyneisyys huolestutti häntä. Tuolloin, vuonna 1947, heillä ei ollut autoa, ja niinpä he taittoivat kahdenkymmenenviiden kilometrin matkan Meknèsistä mustalaisen kärryjen kyydissä. Puupenkin kovuus ja pöly eivät häirinneet Aminea, mutta vaimoa yskitti. Mies tiiraili silmä kovana maisemia ja odotti kärsimättömästi, että pääsisi isältä perityille tiluksille.

Kadour Belhaj oli työskennellyt vuosia siirtomaa-armeijassa kääntäjänä ja ostanut kivikkoiset hehtaarinsa vuonna 1935. Hän oli kertonut pojalleen aikovansa perustaa sinne kukoistavan maatilan, joka ruokkisi monta Belhajien sukupolvea. Amine muisti isän katseen ja vakaan äänen, kun tämä oli kertonut suunnitelmistaan. Viinirinteitä, isä oli selittänyt, ja monta hehtaaria viljapeltoa. Mäenharjanteen aurinkoisimpaan kohtaan rakennettaisiin talo ja sen ympärille istutettaisiin hedelmäpuita ja muutama mantelipuurivistö. Kadour oli ylpeä siitä, että maa oli hänen. »Meidän maamme!» Hän lausui sen toisin kuin ne nationalistit ja siirtomaaherrat, jotka puhuivat moraalisten periaatteiden tai jonkin ihanteen nimissä, hän lausui sen oikeuksistaan iloitsevana omistajana. Ukko Belhaj oli halunnut, että hänet haudattaisiin tänne, että myös hänen lapsensa haudattaisiin tänne ja että maa-

perä ruokkisi häntä ja olisi hänen viimeinen majansa. Hän kuitenkin kuoli vuonna 1939, juuri kun esikoispoika Amine oli liittynyt spahirykmenttiin ja vetänyt ylpeänä ylleen burnuusin ja pussihousut. Ennen rintamalle lähtöä Amine, nyt perheen pää, vuokrasi isän maatilan Algeriasta muuttaneelle ranskalaismiehelle.

Mathilde ei koskaan tavannut appiukkoa; kun hän kysyi, mihin appi oli kuollut, Amine vain osoitti vatsaansa ja nyökkäsi vaitonaisena. Vasta myöhemmin Mathilde sai kuulla, mitä oli tapahtunut. Kadour Belhaj oli Verdunista palattuaan kärsinyt kroonisista vatsakivuista, eikä yksikään marokkolainen tai eurooppalainen parantaja ollut kyennyt häntä auttamaan. Ukko, joka kehui itseään tolkun mieheksi ja ylpeili koulutuksellaan ja vieraiden kielten taidoillaan, oli raahautunut häpeissään ja surkeana kellariin erään ennustajaeukon puheille. Ennustaja oli uskotellut, että hänet oli noiduttu, että joku kantoi hänelle kaunaa ja vatsakipu oli pelottavan vihamiehen tekosia. Eukko oli ojentanut hänelle kokoon taitetun paperin, jonka sisällä oli sahraminkeltaista jauhetta. Samana iltana Kadour oli kaatanut jauheen vesitilkkaan, juonut rohdon ja kuollut muutamassa tunnissa hirvittävien kipujen kourissa. Perheessä ei mielellään puhuttu tapauksesta. Kaikki häpesivät ukon hyväuskoisuutta ja kuolintapaa, kunnianarvoisa upseeri oli nimittäin tyhjentänyt suolensa talon patiolla, ja hänen valkoinen djellabansa oli ollut kauttaaltaan paskassa.

Tuona vuoden 1947 huhtikuisena päivänä Amine hymyili Mathildelle ja hoputti ajuria, joka hinkkasi likaisia, paljaita jalkojaan vastakkain. Mies sivalsi muulia niin että Mathilde kavahti. Mustalaisen väkivalta tuntui hänestä pahalta. Mies

naksautteli kieltään, »Hopi hopi», ja piiskasi luuskan luurangonlaihoja lautasia. Oli kevät, ja Mathilde oli pian kolmannella kuulla raskaana. Niityillä kasvoi kehäkukkaa, malvaa ja purasruohoa. Raikas tuuli huojuutti auringonkukanvarsia. Loivia rinnetiluksia jatkui silmäkantamattomiin, ne kuuluivat ranskalaisille siirtomaa-asukkaille, jotka olivat asettuneet seudulle pari–kolmekymmentä vuotta sitten. Useimmat heistä olivat tulleet Algeriasta ja saaneet viranomaisilta parhaat maat ja isoimmat pellot. Amine varjosti silmiään keskipäivän auringossa ja katseli edessään aukeavia lakeuksia. Hän osoitti vaimolle Roger Marianin tilan sypressikujaa, Mariani oli vaurastunut viininviljelyllä ja siankasvatuksella. Päärakennus ja viinirinteet eivät näkyneet tielle, mutta Mathilden oli helppo kuvitella tilanomistajan rikkaudet, ja se täytti hänet tulevaisuudentoivolla. Tyynen kaunis maisema toi hänelle mieleen puupiiirroksen, joka oli roikkunut hänen musiikinopettajansa pianon yläpuolella Mulhousessa. Hän muisti opettajan sanat: »Se on Toscanasta. Ehkä tekin jonain päivänä matkustatte Italiaan.»

Muuli pysähtyi ja ryhtyi nyhtämään ruohoa tienpien-tareelta. Sillä ei ollut aikomustakaan kiivetä ylös valkeiden kivenmurikoiden peittämää rinnettä. Kuski nousi seisomaan, sätti ja piiskasi eläintä vihasena. Mathilde tunsi, miten kyynelet nousivat hänen silmiinsä. Hän pidätteli itkua ja painautui vasten miestään, joka piti vaimon hempeilyä sopimattomana.

»Mikä sinua vaivaa?» Amine kysyi.

»Sano että lakkaa piiskaamasta muuliparkaa.»

Mathilde laski käden mustalaisukon olalle ja katsoi tätä niin kuin lapsi, joka vetoaa raivostuneeseen vanhempaan.

Mutta kuski vain hermostui lisää. Hän sylkäisi maahan, kohotti kätensä ja sanoi: »Haluatko maistaa piiskaa itsekin?»

Tunnelma muuttui, samoin maisema. He saapuivat rorsorinteisen harjanteen laelle. Ei enää kukkia, ei enää sypressejä, vain jokunen somerikossa kitkutteleva oliivipuu. Mäenharjanteesta huokui hedelmättömyys. Nyt ei oltu enää Toscanassa, Mathilde ajatteli, nyt oltiin villissä lännessä. He jäivät pois kyydistä ja astelivat koruttomalle, valkoiselle tönölle, jossa oli kattona pelkkä pahainen pellinpala. Ei se mikään talo ollut, letka hämääriä ja kosteita pikkukopperoita vain. Ainoa ikkuna oli tuhohyönteisten takia katonrajassa, siitä pääsi sisään heikkoa valonkajoa. Seinillä Mathilde näki viimeisten sateiden jättämiä isoja vihertäviä läiskiä. Vuokralainen oli asunut yksin; hänen vaimonsa oli palannut Nimesiin menetettyään lapsen, eikä mies ollut yrittänytään tehdä rakennuksesta viihtyisää, kotia kokonaiselle perheelle. Mathildea vilutti, vaikka ilma oli lämmin. Aminen suunnitelmat huolestuttivat häntä.

*

Sama ahdistus oli iskenyt Mathildeen hänen saapuessaan Rabatiin 1. maaliskuuta 1946. Vaikka taivas oli ollut suunnattoman sininen, vaikka hän oli ollut iloinen nähdessään taas aviomiehensä ja ylpeä karattuaan pois entisestä elämästään, häntä oli pelottanut. Hän oli matkustanut kaksi vuorokautta. Strasbourgista Pariisiin, Pariisista Marseilleen ja Marseillesta Alger'hen, missä hän oli noussut vanhaan Junkers-koneeseen ja pelännyt kuolevansa. Hän oli istunut epä-

mukavalla penkillä vuosien sotimisen väsyttämien miesten keskellä ja koettanut olla kiljumatta. Lennon aikana hän itki, oksensi ja rukoili Jumalaa. Hänen suussaan tuntui suolaisen sapen maku. Hän oli surullinen, ei niinkään siksi että kuolisi Afrikan yllä kuin siksi että kun hän ilmestyisi laiturille, jossa hänen elämänsä mies seisoisi odottamassa, leninki olisi rypyssä ja oksennuksen tahrima. Mathilde pääsi kuitenkin perille ehjänä, ja aviomies odotti häntä entistä komeampana. Taivas hänen yllään oli syvän sininen, se oli kuin vedellä pesty ja kuurattu. Amine antoi vain poskisuudelmia, koska aristeli muiden matkustajien katseita, ja tarttui vaimonsa oikeaan käsivarteen tavalla, joka oli sekä aistikas että uhkaava. Mies tuntui haluavan hallita.

He asettuivat taksiin, ja Mathilde painautui vasten Amineä, mies tuntui vihdoinkin jännittyvän himosta, haluavan häntä. »Nukumme tämän yön hotellissa», Amine ilmoitti kuljettajalle ja lisäsi kuin nuhteettomuuttaan selitellen: »Tämä on vaimoni. Emme ole nähneet aikoihin.» Rabat oli hohtavan valkoinen pikkukaupunki, jonka eleganssi yllätti Mathilden. Hän ihasteli keskustan art deco -julkisivuja ja työnsi nenänsä kiinni ikkunalasiin nähdäkseen, miten kauniit naiset kulkivat pitkin Cours Lyautey -bulevardia käsissään hansikkaat, jotka olivat samaa sävyä kuin jalkineet ja hatut. Kaikkialla näkyi rakennustyömaita ja niiden liepeillä resuisia miehiä työnhaussa. Tuolla käveli nunnia, ja heidän vieressään kulki kaksi maalaisnaista risukimput selässään. Poikatukkainen pikkutyttö istui aasin selässä ja nauroi, kun musta mies kiskoi eläintä perässään. Mathilde hengitti ensi kertaa elämässään Atlantin suolaisia tuulahduksia. Valo

väheni hiljalleen ja sai samettisia roosan sävyjä. Mathildea väsytti, ja hän aikoi juuri painaa päänsä vasten aviomiehen olkapäätä, kun tämä ilmoitti että oltiin perillä.

He eivät poistuneet hotellihuoneesta kahteen vuorokautteen. Vaikka Mathilde oli kiinnostunut muista ja maailmasta, hän kieltäytyi avaamasta ikkunaluukkuja. Hän ei saanut tarpeekseen Aminen käsistä, suusta ja hänen ihonsa tuoksusta, joka – kuten hän nyt ymmärsi – kumpusi tämän maan ilmasta. Mathilde oli miehensä lumoissa ja aneli tätä pysymään sisällään oikein pitkään, silloinkin kun he nukkui-
vat ja puhelivat.

Mathilden äidillä oli ollut tapana sanoa, että tuska ja häpeä muistuttavat meitä meidän elämellisyydestämme. Mutta kukaan ei ollut koskaan kertonut Mathildelle tällaisesta nautinnosta. Sota-aikana, ahdistuksen ja murheen täyteisinä iltoina, Mathilde oli hyväillyt itsensä orgasmiin yläkerran huoneensa jääkylmässä sängyssä. Kun pommihälytys tuli ja kuului lentokoneiden hurinaa, Mathilde juoksi, ei henkensä edestä, vaan mennäkseen tyydyttämään itsensä. Aina kun häntä pelotti, hän meni omaan huoneeseen; sen ovea ei voinut lukita, mutta hän ei piitannut siitä että joku voisi tulla ja yllättää. Muut sitä paitsi lymysivät yhtenä rykelmänä kuopissa ja kellareissa, halusivat kuolla yhdessä kuin elikot. Mathilde kävi makuulle vuoteeseen, orgasmi oli ainoa tapa hallita pelkoa, hillitä sitä, pitää sota otteessa. Hän makasi likaisissa lakanoissa ja ajatteli miehiä, jotka ylittivät tasankoja kivääreineen, miehiä, jotka kaipasivat naista niin kuin hän kaipasi miestä. Ja painaessaan häpyään Mathilde ajatteli koko maapalloa piinaavaa, kyltymätöntä halua, suurta rakkauden

ja hallinnan nälkää. Rajattoman himon ajatus vaivutti hänet hurmioon. Hän hetkautti pään taaksepäin ja kuvitteli silmät muljahdellen, miten hänen luokseen tuli leegioittain miehiä, miten he ottivat hänet, kiittivät häntä. Pelko ja nautinto sekoittuivat hänen ajatuksissaan, ja vaaran hetkinä tuli tuo kuvitelma aina ensimmäisenä hänen mieleensä.

Kun oli kulunut kaksi päivää ja kaksi yötä, Aminella oli kova nälkä ja jano, mutta vaimo oli melkein kiskottava sängystä hotellin terassille syömään. Ja sielläkin, viinin lämmittäessä sydäntä, Mathilde ajatteli sitä pientä paikkaa haaroissaan, jonka Amine pian taas täyttäisi. Aviomies näytti nyt kuitenkin totiselta. Hän söi puolikkaan broilerin paljain käsin ja halusi puhua heidän tulevaisuudestaan. Hän ei tullut Mathilden kanssa takaisin hotellihuoneeseen ja harmistui, kun vaimo ehdotti yhteistä siestä. Hän kävi soittamassa monta puhelua. Kun Mathilde kysyi, kenen kanssa hän oli puhunut ja milloin he lähtisivät Rabatista ja hotellista, Amine vastaili väistellen. »Kaikki järjestyy», Amine sanoi. »Minä järjestän asiat.»

Viikon kuluttua, kun Mathilde oli viettänyt yhden kokonaisen iltapäivän yksikseen, Amine tuli hotellihuoneeseen hermostuneena, ärtyneen oloisena. Mathilde hyväili häntä ja istuutui hänen syliinsä. Amine kastoi huulensa Mathilden ojentamaan olutlasiin ja sanoi: »Minulla on huonoja uutisia. Meidän pitää odottaa muutama kuukausi, ennen kuin pääsemme muuttamaan maatilalle. Puhuin vuokralaisen kanssa, hän kieltäytyy lähtemästä tilalta, ennen kuin vuokrasopimus päättyy. Koetin etsiä meille huoneistoa Meknèsistä, mutta siellä on paljon pakolaisia eikä yhtään kohtuuhintaista vuokra-asuntoa.» Mathilde oli ymmällään.

»Mitä me nyt tehdään?»

»Mennään äitini luo asumaan siksi aikaa.»

Mathilde pomppasi pystyyn ja purskahti nauruun.

»Et voi olla tosissasi!» Tilanne oli hänen mielestään naurettava, huvittava. Miten Aminen veroinen mies, joka lempi häntä niin kuin viime yönä, saattoi ehdottaa, että he menisivät asumaan anopin luo?

Amine ei vitsaillut. Hän pysyi istuvillaan, koska ei halunnut muistutusta siitä, että oli lyhyempi kuin vaimonsa. Jää-tävällä äänellä, katse betonilattiassa, hän sanoi:

»Täällä tilanne hoidetaan niin.»

Tuon samaisen lauseen Mathilde sai sittemmin kuulla monet kerrat. Sillä hetkellä hän ymmärsi olevansa muukalainen, vaimo, puoliso, olento muiden armoilla. Amine oli nyt omalla maaperällä, hän saneli säännöt, selitti toimintatavat, piirsi siveyden, häpeän ja soveliaisuuden rajat. Sodan aikana Elsassissa hän oli ollut muukalainen, varovaisuuteen pakotettu vieras. Tavattuaan Aminen syksyllä 1944 Mathilde oli toiminut miehen oppaana ja suojelijana. Aminen rykmentti oli jäänyt Mathilden kotikylään muutaman kilometrin pää-hän Mulhousesta ja miehet olivat odotelleet päiväkausia lähtökäskyä itärintamalle. Miesten saapumispäivänä sotilas-jeepin ympärillä oli parveillut tyttöjä, ja Mathilde oli ollut koko joukon pisin. Hänellä oli leveät hartiat ja poikamaiset sääret. Hänen silmänsä olivat vihreät kuin Meknèsin suihku-lähteiden vesi, eikä hän ollut päästänyt Aminea silmistään. Kylässä vietetyn viikon aikana Mathilde vei miestä kävelyllä, esitteli ystäviään ja opetti pelaamaan korttia. Amine oli häntä reilusti päätä lyhyempi ja tavattoman tummaihoisin. Hän

oli niin komea, että Mathilde pelkäsi jonkun vievän hänet. Pelkäsi että Amine oli pelkkä kangastus. Mathilde ei ollut ikinä tuntenut mitään sen kaltaista. Ei piano-opettajaansa kohtaan 14-vuotiaana. Ei Alain-serkkua kohtaan, kun tämä sujautti kätensä hänen mekkonsa alle ja varasti hänelle kirsikoita Reinin rannalta. Mutta nyt kun Mathilde oli täällä Aminen maaperällä, hän tunsi itsensä avuttomaksi.

*

Kolme päivää myöhemmin he nousivat kuorma-autoon, jonka kuljettaja oli luvannut viedä heidät Meknèsiin. Mathildelle tuli huono olo kuskin hajusta ja tien töyssyistä. Kaksi kertaa he pysähtyivät ojanpientareelle, jotta hän saattoi oksentaa. Kalpeana ja väsyneenä Mathilde tuijotti maisemaa, ei nähnyt siinä merkitystä eikä kauneutta ja masentui. »Kunpa tämä maa ei olisi minulle vihamielinen», hän ajatteli. »Tuleeko tämä maailma minulle jonain päivänä tutuksi?» Kun he saapuivat Meknèsiin, oli jo pimeää ja hyytävä rankkasade vihmoi kuorma-auton tuulilasia. »On liian myöhä esitellä sinua äidille», Amine sanoi. »Mennään hotelliin yöksi.»

Kaupunki näytti pimeältä ja vihamieliseltä. Amine kertoi että se oli jaettu marsalkka Lyauteyn määräysten mukaisesti. Medinassa tuli noudattaa ikiaikaisia tapoja, ja se oli visusti erillään edistyksellisestä eurooppalaisesta kaupunginosasta, jonka kaduille oli annettu ranskalaiskaupunkien nimet. Kuorma-auto jätti heidät Boufakranejoen vasemmalle rannalle, marokkolaiskaupunginosan porteille. Aminen perhe asui siellä, Berriman korttelissa, juutalaiskorttelia vastapäätä.

He ajoivat taksilla joen vastarannalle. Ja nousivat rinnettä ylös, ohittivat urheilukenttiä ja ylittivät eräänlaisen puskuri-
vyöhykkeen, kaupungin kahtia jakavan, rakentamattoman
no man's landin. Amine osoitti hänelle Poublanin leiriä,
sotilastukikohtaa, se sijaitsi arabikaupunginosan yläpuolella
ja vahti sen pienimpiäkin säröäänä.

He asettuivat melko siistiin hotelliin, jossa vastaanotto-
virkailija syynäsi heidän paperinsa ja vihkitodistuksensa virka-
intoisesti. Portaissa ylös hotellihuoneeseen oli puhjeta riita,
kun kerrospalvelija puhui Aminelle itsepintaisesti arabiaa,
vaikka hän oli puhutellut poikaa ranskaksi. Nuorukainen vil-
kuili Mathildea merkitsevästi. Pojan itsensä piti näyttää viran-
omaisille lupapaperi voidakseen liikkua öisin uuden kaupun-
gin puolella, ja niinpä häntä ärsytti, että Amine oli mennyt
sänkyyn vihollisen kanssa ja sai liikkua vapaasti. Tuskin oli
matkalaukut laskettu hotellihuoneen lattialle, kun Amine jo
puki takin ylleen ja pani hatun päähän. »Käyn tervehtimässä
perhettäni. En viivy kauan.» Mathilde ei ehtinyt vastata, kun
ovi jo kolahti kiinni ja Amine syöksyi alas portaita.

Mathilde istuutui vuoteelle ja veti jalat koukkuun vasten
rintaa. Mitä hän täällä teki? Hän saattoi syyttää vain itseään
ja turhamaisuuttaan. Hän oli halunnut heittäytyä seikkai-
luun ja syöksynyt avioliittoon, jonka eksoottisuutta hänen
lapsuudenystävänsä kadehtivat. Hän saattoi olla paraikaa
minkä tahansa irvailun tai petoksen kohteena. Jospa Amine
oli mennyt tapaamaan rakastajatarta? Jospa hän oli naimi-
sissa, koska tšekäläiset miehet olivat moniavioisia, kuten isä
oli sanonut ja irvistänyt päälle vaivautuneesti? Mies istui
ehkä kulmakapakassa pelaamassa korttia ja kehui kavereilleen

livahtaneensa karkuun rasittavaa vaimoa. Mathilde pillautti itkuun. Häntä hävetti hätääntyä näin, mutta oli jo pimeää, eikä hänellä ollut aavistustakaan missä hän oli. Jos Amine ei palaisi, hän olisi aivan eksyksissä, rahaton, vailla ystäviä. Hän ei edes tiennyt sen kadun nimeä, jolle he olivat majoittuneet.

Kun Amine vähän ennen puoltayötä palasi, Mathilde istui huoneessa tukka pystyssä, kasvot itkettyneinä ja punaisina. Meni hetki, ennen kuin hän uskalsi avata oven, hän vapisi, ja Amine luuli, että jotakin oli sattunut. Mathilde syöksyi miehen kaulaan ja kertoi pelostaan, koti-ikävästään, hillittömästä ahdistuksestaan. Amine ei ymmärtänyt, kaulassa roikkuva vaimo tuntui painavalta. Hän veti Mathilden vuoteen viereen, ja he istahtivat vieretysten. Aminen kaula oli kyyneleistä märkä. Mathilde rauhoittui, tasaili hengitystään, niiskautteli nenäänsä, ja Amine otti hihasta nenäliinan ja ojensi sen hänelle. Hän silitteli vaimon selkää ja sanoi: »Älä ole kuin pikkutyttö. Sinä olet nyt minun vaimoni. Sinun elämäsi on nyt täällä.»

Kaksi päivää myöhemmin he asettuivat Berriman taloon. Vanhan kaupungin kapeilla kaduilla Mathilde takertui miehensä käsivarteen, koska pelkäsi eksyvänsä labyrinttiin, joka kuhisi kaikenkarvaisia kaupustelijoita ja mainoksiaan huutelevia vihanneskauppiaita. Aminen perhe odotti häntä naulakoristeisen ulko-oven takana. Äiti Mouilala seisoi patiolla. Hänellä oli yllään tyylikäs silkkikaftaani ja hiustensa suojana smaragdinvihreä huivi. Hän oli varta vasten ottanut setripuisesta rasiasta esiin vanhoja kultakoruja: nilkkaketjut, kaverroksin koristellun rintakorun ja kaulanauhan joka oli niin painava, että veti hennon naisen kevyesti kumaraan.

Kun nuoripari astui sisälle, Mouilala riensi poikansa luo ja siunasi tämän. Hän hymyili Mathildelle, joka otti anopin kädet omiinsa ja tarkasteli kauniita ruskeita kasvoja, hivenen punehtuneita poskia. »Äiti toivottaa sinut tervetulleeksi», tulkkasi Aminen pikkusisko Selma, joka oli hiljattain täyttänyt yhdeksän vuotta. Selman takana seisoj Omar, laiha ja harvapuheinen velipoika, joka piti kädet selän takana ja katseen lattiassa.

Mathilde sai tottua tiiviiseen yhteiselämään, taloon jossa patjat kuhisivat luteita ja muita syöpäläisiä ja jossa ei päässyt pakoon kuorsauksia ja muita ruumiinääniä. Käly astui sisälle hänen huoneeseensa koputtamatta, heittäytyi hänen vuoteelleen ja toisteli harvoja koulussa oppimiaan ranskan sanoja. Öisin Mathilde kuuli nuorimman veljen Jalilin huu-dot, poika eli lukkojen takana yläkerrassa seuranaan pelkkä peili jota tuijotteli päivät pitkät. Jalil poltti jatkuvasti kannabisiippua, ja pilventuoksu levisi käytävään ja pyörtytti Mathildea.

Liuta langanlaihoja kissoja kuljeksi kaikki päivät talon pikku puutarhassa, missä elää kituutti pölyinen banaanipuu. Pihan perällä oli kaivo, josta piika Yasmine, entinen orja, nosti talon talousvedet. Amine oli kertonut, että Yasmine oli kotoisin Afrikasta, ehkä Ghanasta, ja että Kadour Belhaj oli ostanut hänet vaimolleen Marrakešin torilta.

”Hengittävää kerrontaa.”

– Le Devoir

MAROKOSSA 1940- ja 1950-luvuilla ei kukaan ole täysin kotonaan: siirtolaiset asuvat alkuperäiskansojen maassa, alusmaalaiset emämaan protektoraatissa. Naiset elävät ensisijaisesti miesten maailmassa.

Ranskalainen Mathilde on päättä pitempi marokkolaista miestänsä, mutta uuden kotimaansa kulttuurissa hän on aina ja kaikessa tämän alapuolella. Yksinäinen Mathilde ikävöi lempeämpää ilmastoa, yhteisöllisyyttä ja joukkoon kuulumista. Vuosien saatossa syntyy kaksi lasta ja uhrauksien määrä kasvaa. Mathilde ei kuitenkaan jää surkuttelemaan vaan sopeutuu osaansa ja löytää elämälleen merkitystä. Mutta syrjäisinkään maatila ei vältty Marokon itsenäistymistä edeltävältä veriseltä kuohunnalta.

	 9 789510 456019
www.wsoy.fi	84.2 ISBN 978-951-0-45601-9